

Nu ook onzerzijds dus voor het laatste: inzonder moet zulke dingen niet tot ons zeggen, maar tot „de overzijde”. Althans voor zo over hij juiste dingen hier zegt. VOORZOOVER „richtingen” aan het woord zijn, hebben sinds 1936, toen dr H. H. Kuyper den strijd begon, de theologische faculteit der V.U. bewerkte, dr Hepp als zijn dogmatische woordvoerder gebruikte (en de afweerslagen op liet vangen), om desnoods „over lijken te loopen”, tenzij de slachtoffers voor altijd zich wilden laten vernederen, d.w.z. uitschakelen, wij geroepen; begint niet! Wij hebben tegen den dommen — onze argumenten zijn gegeven, en we kunnen ons daarna dit woord veroorlooven — wij hebben tegen den dommen aanval onze tegenargumenten gegeven, en dat duidelijk en scherp gedaan, omdat we de heele affaire minderwaardig en onkerkelijk en gevaarlijk vonden. Maar „desnoods over lijken te loopen”, neen dat vonden wij slecht; want de Naam des Heeren, de eed der kerk, de heilige sleutelmacht was daarmee gemoeid. Wij hebben dan ook geen mensch „geschorst” (vandaag zou dat anders worden, want het gaat ginds niet goed!) en we hebben niemand buiten het verband gezet. Maar tegen den tijd, waarin de anderen, nu wij ons niet voor hen vernederden, moesten kiezen tusschen: teruggaan of doorzetten, toen kozen ze voor 't laatste. Ze liepen over lijken. Ook de zoo zachtmoedig geheeten, maar in den grond felle Grosheide. En als de eerste de zijn tijd diplomatisch beidende Ridderbos. Dat zullen ze voor God verantwoorden moeten; en ze durven die verantwoording aan. Ik weet, dat wij allen onze zonden hebben, en voor God diep in de schuld liggen. Maar zonden in 't openbaar als gehoorzaamheidsacten presenteren — dat is nog een tweede zonde: haar naam is: valsche profetie. En die komt bij het valsche kerk-regiment, het befaamde „WANBESTUUR”; met dezen terminus technicus uit Voetius (!) heeft dr H. H. Kuyper een kerkeraad op zij doen zetten: (Drachten), doch hij zelf heeft met zijn helpers niets anders gedaan (getuige: de gestelde „eischen”, die men niet kon volhouden, en ook den handel der vervangingsformule, die zakelijk prijsgaf wat ons als bindend opgelegd werd). NU is het dus geen „richtingsstrijd meer binnen het raam der confessie, doch het is een sleutelmachts-bediening geworden. En daarover strooien wij geen stichtelijk aandoende camouflage-grappen. Want als wij die mede voor onze rekening namen, dan deden ook wij mee aan valsche profetie, en aan wanbestuur. We zullen Ridderbos-Grosheide-Nauta houden aan hun gebruik van den Naam des Heeren. Omdat we niet de kerk verleden door publieke kwaden handel.

Kortom: inzonder moet bij de anderen terecht komen. Als onze synode had geweigerd, in contact te treden, dan mocht „de roskam Zijner liefde” ons „behandelen” tot bloedens toe. Nu wij evenwel ALLEEN maar onzakelijk contact weigerden, en de anderen het zakelijke afwijzen, nu moet hij bij de anderen wezen met ingezonden stukken.

En hij moet eventueel dat haastig doen. Ik weet, dat er een synodocratische dominee is, die op een of andere wijze kennis kreeg van 't stuk van inzonder, en zich van harte gaarne bereid verklaarde, „een beweging in de synodale kerk op touw te zetten, parallel aan de strekking van het stuk van inzonder”. Maar waar bleef in middels toch die dominee? Hebben de synodale bladen al een stuk van hem gekregen? Ik heb er niets van gezien. Vindt ook hij offeranden-gebaren beter dan gehoorzaamheid, en aroma van rammenvet beter dan opmerken?

Zoolang de dingen zoo staan, moet ieder dwars door alle mooie vredes-zinnigjes heen kijken. Een professor der V.U., van wien ik weet, dat ook hij van inzenders stuk af wist, heeft daarna ook tot een vrijgemaakte gezegd: „jullie zijn zonder ons niets, en wij zijn zonder jullie niets”. 't Maakt indruk — op de onnoozelen hun leven lang, op de verstandigen misschien een paar dagen. Maar die verstandigen bedenken: dit is een utiliteits-argument, en geen principieel, op rechtsgronden. En voorts: vragen zij zich af: heeft het soms in de synodale pers de laatste weken dan toch geróókt, niet vanwege dien dominee van daareven, maar vanwege dezen professor en zijn bewogen protesten? Immers evenmin! Hij heeft zijn sigaretje geroookt, en zijn geest doen spelen, maar zich overigens net zoo als die dominee gedragen. Inzonder ziet toch, dat de parallel-actie NERGENS den kop opstak? Of — moesten de anderen soms eerst wachten op een daad van ons? Wilden ze ons losmaken van onze generale synode? Hetgeen zij anders zónde noemen? Maar dan zou dat wachten op ons beteekenen, dat ze nóg vergeten zijn, dat Gods Naam door hen in 't beslissend uur genoemd is, met het gezag der kerk!

Zijn wij zonder hen niets? Dat hangt er maar van af. Dat zal wederom waar worden, zoodra zij zich weer gaan houden aan de kerkenordening en daarin aan de gereformeerde belijdenis, waaruit deze opkomt. Maar blijven zij bij hun ongereformeerde practijken ('t is immers geen kwestie van „interpretatie” van art. 31, doch van dat artikel zelf, en van art. 7 der Confessie, en van art. 33), dan zouden wij met hen óók tot niets worden.

En zijn zij zonder ons niets? Ik geloof het ook. Ze zijn al geweldig achteruit gegaan, nu Ridderbos het stuur kwijt is, sedert hij het in handen nam. Maar als ze ons alleen willen terughebben als ontzienden, die hen heen helpen over hun verlegenheid, maar die, om de PERSONEN te ontzien, de ZAKEN van Christus, en van de kerk, en van recht en kerkstijl, maar blauw-blauw laten, dan worden zij met ons nog sneller tot niets.

Want er is maar één weg om Gods kerkmensen te helpen: niet langer liegen en draaien, en nog minder één dag langer de kwesties ontzullen. Als Grosheide zich HEEFT geblameerd tegenover dien candidaat (en dat is zoo), en als Ridderbos HEEFT gedraaid in zijn synodale correspondentie over de „eischen” aan Greijdanus en Schilder (en dat is zoo), en als de binding aan 'n onhoudbare formule de kerk HEEFT gescheurd (en dat is zoo), en als ze ginds nauwelijks meer weten wat ze gedaan hebben (kijk hun stukken maar na, ze loochenen de eenvoudigste feiten), dan is de eenige manier: officieel, duidelijk op de zaken ingaan en eindelijk eens weer kerk zijn. Niet langer kerkje spelen en afzettinkje-spelen.

Voor extre-mis-m-e-bang zijn? Inzonder gebruikt het woord. Hij heeft gelijk, als hij het gevaar aanwijst. Maar hij bedenke, dat én in Indonesië én in de gereformeerde synodes het toegeven aan rechtsverkrachting DE promotie beteekent van het extre-misme.

Iemand, die het stuk van inzonder gelezen had, schreef mij: „heb medelijden met de zwakheden van onze broeders en laat het niet op een capitulatie aankomen. Ze zitten in hun eigen garen verward; zeg dat niet hardop, maar help ze een handje om hen te verlossen”. Dezelfde correspondent schreef eerst: „Geef u ditmaal en redeneer niet, laat uw hart spreken en doe een grootsche daad terwille van het geheel”.

Juist.

Terwille van het geheel. En daarom zeg ik wel hardop, wat tot de zaken der gemeenschap behoort. Als een heele gemeenschap Gods orde noemt, wat (ook) ik een „in eigen garen” verstrikt zijn noem, dan moet die gemeenschap wakker worden.

„Het geheel”, dat is: de gemeenschap der gereformeerde Christenen. Die moeten weer terug naar art. 7 der Belijdenis, en naar de Gereformeerde Kerkenordening. Daar zijn ze van afgetrokken door enkele koppige leiders, die gekrenkt waren in hun trots. En wie dus die enkele leiders ontziet, en hen tegen een capitulatie beschermt, die vergeet het geheel. Ze hebben trouwens al sinds 1944—1947 niets anders gedaan dan te verzekeren: Wir kapitulieren nicht! De jonge Ridderbos vond het zelfs een keer noodig, dit ongeveer letterlijk zoo uit te drukken.

Maar wij weten slechts één ding: de schorsings- en afzettingsgronden waren uit God, of ze waren het niet. Wij weten: ze waren het niet. Maar ze liggen daar nu eenmaal. En de KERKEN zeggen: ze waren het niet. De synodocratische kring roept: ze waren het WEL.

Daarover moet dus het gesprek gaan. Want daarin komen alle draden samen. Is men in dezen teruggekeerd tot de positieve belijdenis van art. 7, en tot de gehoorzaamheid aan de kerkenordening, en tot het herstel van recht, dan kunnen we zien, welke stormschade op te ruimen is (om een woord van Hepp te gebruiken). Wij weigeren terwille van enkele personen de KERK te helpen verknopen. Trouwens, die personen zeiden toch zelf, in 1944, toen ze met hun actie begonnen: de kerk des Heeren moet zonder aanzien des persoons handelen, en daarom: henen uit met dien scheurmaker? Nu moet niemand ons zeggen: spaar hun de capitulatie. Want afgezien van mijn vaste overtuiging, dat die personen kerkelijk alleen te redden zijn, als er eindelijk eens een PROFEET onder hen opstaat, die dóórstoet, zou ik zeggen willen: geen aanzien des persoons, dr Ridderbos. Noch, als gij uw collega's den Satan overgeeft (minder was het niet!), noch als gij zegt: zullen we eens praten? Met genoeg, maar: zonder aanzien des persoons, en dan eerst: zwart op wit. Doe gij eens een grootsche daad: en verdraag de steekvlammen, die uit een kerkelijke pen kunnen schieten, als 't God behaagt. U bent er toch al tijd zelf óók nog bij? En ook uit de synodale pen van 1944 en nog in 1947 — b.v. in Curaçao — komen er steekvlammen (dr de Bondt)?

Ja, nu ik aan dien man denk, nu heb ik voor inzonder nog een laatste woord.

Hij denkt allicht: de wind waait gunstig, als nu maar eens gepraat werd.

Hij vergist zich.

De affaire is destijds begonnen met 'n briefje — volgens afspraak — van Haagsche dominees. Ook door dr A. de Bondt. Ze schreven brieven: o synode, o synode, iemand heeft aan de raden der kerken geschreven: voor WEDERGEBOREN houden vindt hij onjuist en tegenstrijdig; handel tegen den man. En ook dr de Bondt schreef. En dr de Bondt stuurde (classis Den Haag) een candidaat de woestijn in. „De Heere wilde het”. Dat was in 1944.

Nu is het 1947. Dezelfde dr de Bondt is inmiddels gevlógen naar Curaçao. Ik heb deze week gelezen de

aperte onwaarheden, waarmee hij Curaçao „voorlicht”.

Met andere woorden: ze zijn ginds nog geen haar veranderd. 't Begon met dr de Bondt. En 't eindigt nóg met hem. Ridderbos komt er niet meer van af. Alleen maar — ze vinden 't prachtig, als ze den schijn kunnen wekken van vredeswil. Kijk door dien schijn heen, en lever op dién molen geen koren. Toets liever hun da den. Waar blijft hun eigen actie? Al is 't maar van revisie?

„Redeneer niet”, zegt — zie hierboven — iemand.

Ja, dat zei onlangs ook een groote winkel in een groote stad: gebruik uw consumentencrediet en redeneer niet langer. Sic transit gloria mundi. Wij mógen niet staken.

K. S.

HEEREN OF BROEDERS?

IV.

Zooals ik de vorige week al memoreerde, acht prof. Ridderbos het niet noodzakelijk in te gaan „op de vraag, wat er geschied zou zijn, indien de broeders niet waren heen gegaan en toch in het verzet tegen de synode hadden volhard”. Toch wil hij ook deze vraag wel beantwoorden. Dan begint hij met ersaan te herinneren, „dat men in de Gereformeerde Kerken niet spoedig tot de excommunicatie (afsnijding) overgaat. Wanneer in het avondmaalsformulier aan de naar genoemde zondaars wordt verkondigd, dat ze geen deel in het rijk van Christus hebben, beteekent dat toch niet, dat deze zondaars, zoover de kerkeraad hen kent, aanstonds met het formulier van den ban moeten worden afgesneden. Daar moeten eerst vele vermaningen aan voorafgaan, en ook dan moet nog ieder geval op zichzelf beoordeeld worden”. Daarop volgt de verwijzing naar het besluit van Middelburg, dat in een vroeger artikel reeds werd genoemd.

Men merkt, dat prof. Ridderbos de kwestie direct weer verschuift. Wij hebben nooit beweerd, dat de in het avondmaalsformulier genoemde zondaars aanstonds met het formulier van den ban moesten worden afgesneden. We hebben alléén maar herinnerd aan het feit, dat volgens dit formulier aan o.a. scheurmakers wordt verkondigd, dat ze geen deel in het rijk van Christus hebben. Prof. Ridderbos heeft tegen zijn toenmaligen collega Schilder het avondmaalsformulier toepasselijk verklaard; hem mee schuldig bevonden aan één der hier genoemde ergerlijke zonden en al zoo mede verklaard, dat hij geen deel had in het rijk van Christus. Waarom zegt prof. Ridderbos dan, dat hij en zijn synode dit nimmer hebben verklaard?

Vervolgens schrijft prof. R.: „De stelling, dat men iemand niet op grond van scheurmaking of valsche leer als ambtsdrager mag schorsen, tenzij men hem, wanneer hij daarvan niet terugkomt, ook buiten het koninkrijk der hemelen sluit, is geheel onjuist. Onze vaders hebben dan ook anders gedacht. Prof. den Hartogh heeft nog onlangs in het „Ouderlingenblad” vermeld de uitspraak der particuliere synode van Zuid-Holland 1619, in welke uitspraak aangaande de Remonstrantsche ouderlingen werd verklaard, dat de hardnekkigen onder hen aanstonds van hun diensten ontzet moeten worden, „maar dat men geen excommunicatie aan dezen gebruiken zal”. Tot zoover prof. R.

Ik weet niet, of prof. R. zijn collega den Hartogh hier juist en volledig weergeeft. Voor de collegialiteit van prof. R. hoop ik het wel; voor de wetenschappelijkheid van prof. den H. zou ik het echter betreuren, als het zoo was. Want ik ben de laatste jaren erg huiverig geworden, als men bepaalde stellingen „geheel onjuist” verklaart, onder beroep op de „vaders” die anders zouden hebben gedacht. Omdat ik toch vacante heb, heb ik maar eens 'n middag gegrastuind op het terrein van collega Deddens, en eens de acta gelezen van de door prof. den Hartogh genoemde part. syn. van Zuid-Holland 1619. Alleen de beide eerste voorbeelden hebben betrekking op de part. synode van 1618. Mijn citaten zijn ontleend aan Reitsma-van Veen, Acta III; de getallen tusschen haakjes geven de bladzijden aan. Ik vond daar o.a. de volgende gegevens:

1. Voor de synode verscheen ds Adrianus Romanus, die beschuldigd werd van bedriegelijk gekomen te zijn tot den kerkedienst, van onbehoorlijke en seditieuze comptementen, het stellen en doen aanplakken van een schandelijk en lasterlijk plakkaat, waardoor vele amtsdragers beleedigd werden en de leer zelf geblameerd. Vonnis der syn.: „gedepoorteerd van synen kerkedienst..... ende oock met eenen gesuspendeert van het avontmael des Heeren” (311).

2. De bekende Wtenbogaert van den Haag: „gedepoorteerd van alle kerkelijke diensten tot hij volkomen genoegdoening heeft gegeven, „gelyk hy oock soolange sich sal onthouden van den h. avontmale des Heeren” (315).

3. Ds Albertus Huttenus is niet verschenen, maar heeft een brief gezonden, „heel met galle overgoten” (wie denkt niet aan de beschuldigingen tegen prof. Greijdanus?). Vonnis: „Soo ist dat de synodus, merckende dese sijne ongestuimicheit ende dat hij ons geheel alle broederschap ende cristelike gemeenschap opseijt, goetvint dat hij niet alleen van sijnen dienst sal worden gedepoorteert, maar dat daerenboven de kereke van Buijren aen Huttenum sal gebruycken de kerkelike censuren ende nae gedane vermaninge, soo hij hartneekich blijft.

volgens de excom van sijne kent maeck

4. Ds B. gezondheid tingen ver afgehouden de thans, hem sal oef ende c t i e” (375) tus (375)

5. Ds B. vig voorges kiarde he hem met- en droeg de deeren hij zich niet valt ten aar

6. Tegen strantsche een tegensy tot uitwijze tegen een a dienst had Maar de syn sodanige te gen end kereke leven betere

7. In arti zake de vri volgen zoov meenteleden hadden door strantsche den Hartogl

De synode moest word zeglijken; v volgens het diensten zul trappen der commu naars maakt tegen de ges zulks niet h proeftijd van den toegela proeftijd van publiek meente, en

Nu komt maakt men hebben bedie zijn geweest moeten dade maar daaraa toegevoegd, tie aan stant echter

catie aan de lanck in om dan op e randslagen w Men nam nie geen ge meete v jaar; men i gedroegen en raden (387).

Belangrijke gewone zullen worden eedure w de synode. I En wat betre ven omdat ze ten toegevalle word een an in wat de syr ken bedroefd weer wensche doen voor der avondmaal za meente worde ergeren aan d kerk bedroefd avondma

dat ze so daan (388).

Laat ik hie om in te zien, prof. Ridderbo gewone leden hadden misdri werden worden amtsdragers catie, alleen w En aan hard maal ontzegt, men niet om ward met inac

Dan moet p